

**Yahudi Kutsal Kitap
Yorumcusu
RAŞI**

Ömer Faruk YIKAR

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1436

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 265

Kitap Adı: Yahudi Kutsal Kitap Yorumcusu RAŞİ

Book Title (English): The Jewish Bible Commentator RASHI

ISBN: 978-625-6781-78-8

DOI: <https://doi.org/10.70458/fcr.9786256781788>

Yazar | Author: Ömer Faruk YIKAR / orcid.org/0000-0002-3872-4157

Editörler | Editors: Yasin GÜZELDAL / orcid.org/0000-0002-7349-5388

Mustafa Furkan DİNLEYİCİ / orcid.org/0000-0002-8819-7770

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 315

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG1 | Yahudi tefsiri ve yorum geleneği | Jewish exegesis & hermeneutics

BISAC: REL006210 | Din / Kutsal Kitaplar / Eski Ahit / Yorumlar | Religion / Biblical Studies / Old Testament / Exegesis & Commentary

THEMA: HRJX1 | Kutsal metinlerin tefsiri: Tevrat, Talmud | Exegesis of sacred texts: Torah, Talmud

LC: BS1225.52 | Yahudi Kutsal Kitabı ve Rabbinik yorum | Hebrew Bible and Rabbinic Commentary

Atıf Bilgisi | Cite as: Yıkar, Ömer Faruk. *Yahudi Kutsal Kitap Yorumcusu RAŞİ*
Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

**Yahudi Kutsal Kitap
Yorumcusu
RAŞI**

Ömer Faruk YIKAR

Yazar Hakkında | About the Author

Ömer Faruk YIKAR

1991 yılında Malatya'nın Pütürge ilçesinde doğdu. 2009'da Ümraniye İmam-Hatip Lisesi'nden mezun oldu. Lisans eğitimini 2014 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı. 2017 yılında "Kutsal Kitap Araştırmalarında Kaynaklar Teorisi ve Tesniye (D) Kaynağı" isimli teziyle yüksek lisansını, 2024'te ise "Yahudi Müfessir Raşi: Hayatı, Eserleri ve Görüşleri" isimli teziyle doktorasını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. 2014'te Giresun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne araştırma görevlisi olarak atanan Yıkar, akademik çalışmalarını sürdürmek üzere Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görevlendirildi (2014-2024). Bu sürede Marmara Üniversitesi Kudüs Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde iki yıl çalıştı. 2024 yılı Ağustos ayı itibariyle Giresun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde göreve başladı. Arapça, İngilizce ve İbranice bilmektedir. Halen Giresun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır. Akademik ilgi alanları Yahudilik araştırmaları ve Kutsal Kitap eleştirisi üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Ömer Faruk YIKAR

He was born in 1991 in Pütürge district of Malatya. He graduated from Ümraniye Imam-Hatip High School in 2009. He completed his bachelor's degree at Marmara University Faculty of Theology in 2014. In 2017, he was awarded master's degree with his thesis titled "The Documentary Hypothesis in Biblical Criticism and the Deuteronomistic (D) Source". In 2024, he received a PhD degree with his thesis titled "The Jewish Commentator Rashi: His Life, Works, and Thoughts" at Marmara University Institute of Social Sciences. In 2014, he was appointed as a research assistant at Giresun University Faculty of Theology and then assigned to Marmara University Faculty of Theology to continue his academic studies (2014-2024). During this period, he worked at Marmara University Center for Jerusalem Studies Application and Research for two years. By August 2024, he started to work at Giresun University Faculty of Theology. He knows Arabic, English, and Hebrew. He is currently working at Giresun University, Faculty of Theology, Department of History of Religions. His academic interests focus on Judaic studies and biblical criticism.

Ođlum Enver Safa YIKAR'a

Kitap Hakkında

Yahudi Kutsal Kitap Yorumcusu RAŞİ

Rabbi Şlomo Yitshaki (Raşi, ö. 1105), Orta Çağ'ın en etkin Yahudi kutsal kitap yorumcularından biridir. Fransa'nın kuzeyindeki Troyes kentinde 1040 yılında doğan Raşi, hayatını Yahudi dini metinlerini yorumlamaya adanmıştır. Tanah ve Talmud'a yazdığı tefsirlerle Raşi, 900 yılı aşkın bir süredir Yahudilerin kutsal kitap ve yorum algısını şekillendirmeyi başarmıştır. Yorumları Yahudiliğin hem teorik hem de pratik yönünün anlaşılmasında en sık başvurulan referans kaynakları arasındadır. Bugün elimizdeki standart Talmud edisyonlarında üç temel metin bulunmaktadır: Mişna, Gemara ve Raşi'nin Talmud Şerhi-Yazılı Tora'nın (Tanah) açıklaması Şifahi Tora (Talmud) iken; Raşi'nin Şerhi de Şifahi Tora'nın doğru açıklaması olarak görülmüştür. Bunun en temel nedeni ise Raşi'nin tefsirlerinin büyük oranda midraşik literatüründen yapılan alıntılardan oluşmasıdır. Tefsirlerinin dörtte üçü midraşik (deraş) olmasına karşın Raşi, literal yorum metodu "peşat"ın önemli temsilcilerinden biri olarak kabul görmektedir. Raşi'nin tefsir metodunu tanımlamak ilk bakışta kolay değildir. Nihayetinde onun tefsir metodolojisini "deraş"ı "peşat"la uzlaştırması çabası olarak okumak mümkündür. Raşi'nin midraşik karakterli tefsirleri geniş Yahudi kitleleri tarafından kabul görmüş ve yüzyıllarca *Bet ha-Sefer*, *Heder* ve *yeşivalarda* temel ders metni olarak okutulmuştur. Sinagoglardaki Haftalık Tevrat Okumaları (Paraşat ha-Şavua) da yine Raşi'nin yorumları eşliğinde icra edilmektedir. Bu çalışma Raşi'nin hayatını, eserlerini ve yorum anlayışıyla teolojik görüşlerini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Raşi; Tevrat Tefsiri; Talmud Şerhi; Midraş; Peşat; Deraş.

About the Book

The Jewish Bible Commentator RASHI

Rabbi Shlomo Yitzhaki (Rashi, d. 1105) is one of the most influential medieval Jewish biblical commentators. Rashi, who was born in Troyes, France, in 1040, dedicated his life to interpreting Jewish religious texts. With his commentaries on the Tanakh and Talmud, Rashi succeeded in shaping the Jewish perception of scripture and interpretation for over 900 years. His commentaries are among the most widely used reference sources for the understanding of both theoretical and practical aspects of Judaism. The standard editions of the Talmud that we have today contain three main texts: Mishnah, Gemara, and Rashi's Talmudic Commentary. If the Talmud is the explanation of the written Torah (Tanakh), then Rashi's Commentary is considered to be the correct explanation of the written Torah (Talmud). The main reason for this is that Rashi's Commentaries consist largely of quotations from midrashic literature. Despite the fact that three-quarters of his commentaries are midrashic (derash), Rashi is recognized as one of the most important representatives of the literal method of peshat. Although it is not easy to define Rashi's method of exegesis, it is possible to read his exegetical methodology in general terms as an attempt to reconcile derash with peshat. Rashi's midrashic commentaries were widely accepted by the Jewish masses and were taught for centuries as a basic course in Bet ha-Sefer, Heder, and yeshivas. The Weekly Torah Readings (Parashat ha-Shavua) in Synagogues are also performed with the accompaniment of Rashi's commentaries. This thesis deals with the life, the works, the conception of interpretation and the theological views of Rashi.

Keywords: Rashi; Commentary on the Torah; Commentary on the Talmud; Midrash; Peshat; Derash.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	13
GİRİŞ	15
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI	15
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE ÖZGÜN DEĞERİ	17
3. ARAŞTIRMANIN METODU.....	18
4. LİTERATÜR TARAMASI	19
1. BÖLÜM	
RAŞİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ	23
1.1. 11. YÜZYIL FRANSA YAHUDİLERİ	23
1.1.1. Yahudilerin Fransa'daki (Champagne) Varlığı	23
1.1.2. Yahudilerin Champagne'deki Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumu	27
1.2. RAŞİ'NİN HAYATI	30
1.2.1. Doğumu ve Troyes'teki İlk Yılları.....	30
1.2.2. Almanya'daki Talmud Eğitimi.....	37
1.2.3. Troyes'e Dönüşü ve Tefsir Okulu Kurması	39
1.2.4. Son Yılları	41
1.3. ESERLERİ.....	44
1.3.1. Tanah Tefsiri	45
1.3.1.1. Yazma Nüshalar	51
1.3.1.2. Matbu Nüshalar	55
1.3.1.3. Tercümelemler.....	60
1.3.1.4. Tanah Tefsirinin Genel Özellikleri	63
1.3.1.5. Raşi'nin Tevrat Tefsirine Yazılan Şerhler	71
1.3.2. Talmud Şerhi.....	76
1.3.3. Fetvalar/Responsa (Şeelot u Teşuvot).....	83
1.3.4. Litürjik Metinler (Piyutim ya da Selihot)	86
1.3.5. Raşi'nin Tanah Tefsiri ve Talmud Şerhi'nin Kaynakları.....	88

2. BÖLÜM

RAŞİ'NİN TEFSİR METODU	93
2.1. RAŞİ'NİN TEFSİRLERİNDE LİTERAL YORUM (PEŞAT)	95
2.1.1. Metin İçi Referanslar	100
2.1.1.1. Peşto şel Mikra (Basit/Literal Anlam).....	106
2.1.1.2. Yaşav-Meyaşevet (Bağlama Uygun Anlam).....	107
2.1.1.3. Maşmao (Lafzî veya Zahirî Anlam).....	108
2.1.2. Dış Faktörler.....	121
2.1.2.1. Rabbinik Gelenek.....	122
2.1.2.2. Yahudi-Hıristiyan Polemikleri	129
2.1.2.3. 12. Yüzyıl Rönesansı ve Avrupa'daki Literal	138
Yorum Hareketi.....	138
2.1.2.4. İspanya Yahudi Kültürünün Etkisi	141
2.2. RAŞİ'NİN TEFSİRLERİNDE MİDRAŞİK YORUM (DERAŞ) ve MİDRAŞLARI KULLANMA BİÇİMİ	144
2.2.1. Midraşların Raşî'nin Tefsirindeki Yeri.....	144
2.2.2. Raşî'nin Midraşları Kullanma Biçimleri	149
2.2.2.1. Midraşik Yorumlara Ekleme-Çıkarma Yapması, Onları Bir-	
leştirmesi ve Yeniden Uyarlaması.....	150
2.2.2.2. Çelişik ya da Tutarsız Midraş Kullanımı	154
2.2.2.3. Birden Fazla Midraş Kullanımı	156
2.2.2.4. Raşî'nin Literal Anlama Yakın Midraşik Yorumu Tercih	
Etmesi	157
2.2.2.5. Literal Anlamla Çelişen Midraşik Alıntılar	158
2.2.2.6. Midraşik Yorumlara Alıntısız Yapılan Atıflar.....	160
2.2.2.7. Midraşların Tekrarı.....	161
2.2.2.8. Günümüze Ulaşmayan veya Bilinmeyen.....	163
Midraşlara Atıfta Bulunması	163
2.2.2.9. Halahaya Aykırı Midraş Kullanımı	164
2.2.2.10. Değerlendirme	166
2.3. RAŞİ'NİN TEFSİRLERİNDE ALEGORİK-MİSTİK YORUM (REMEZ-SOD)	168

3. BÖLÜM

RAŞİ'NİN TEOLOJİK GÖRÜŞLERİ	173
3.1. TANRI	173
3.2. TEVRAT (TORA)	182

3.3. SEÇİLMİŞLİK	193
3.4. VADEDİLMİŞ TOPRAKLAR (ARZ-I MEV'ÛD)	197
3.5. PEYGAMBERLİK.....	203
3.6. MESİH	211
3.7. SÜRGÜN.....	220
4. BÖLÜM	
RAŞİ'NİN ETKİSİ VE RAŞİ'YE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER.....	225
4.1. TEFSİRİN YAYGINLAŞMASI	225
4.1.1. Güney Fransa (Provence)	226
4.1.2. İspanya.....	229
4.2. ETKİSİ.....	235
4.2.1. Eğitim	235
4.2.2. Litürji	238
4.2.3. Halaha.....	240
4.2.4. Hıristiyanlara Etkisi	244
4.2.5. İbrani Matbuatındaki Yeri.....	248
4.3. RAŞİ'YE YÖNELİK ELEŞTİRİLER	258
SONUÇ	269
KAYNAKÇA.....	275
EKLER	303
Ek 1: Raşi, Sayılar, 34 (Munich 5 Yazması).....	303
Ek 2: Babil Talmudu'nun İlk Matbu Nüshalarının Sayfa Yapısı.....	304
Ek 3: Babil Talmudu, Berahot, Soncino Nüshası (1483).....	305
Ek 4: Raşi'nin Tevrat Tefsiri'nin 13. Yüzyıl Leipzig 1 El Yazması (Çıkış).....	306
Ek 5: Raşi'nin Tevrat Tefsiri'nin Bologna Matbu Nüshası (1482, Yaratılış).....	307
DİZİN.....	309